

Οδηγός για τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων στο Δημοτικό

Αγγελόπουλος Γεώργιος, Εκπαιδευτικός ΠΕ70 (Δάσκαλος), Μ. Ed.

1. Τι είναι και σε τι στοχεύουν τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων;

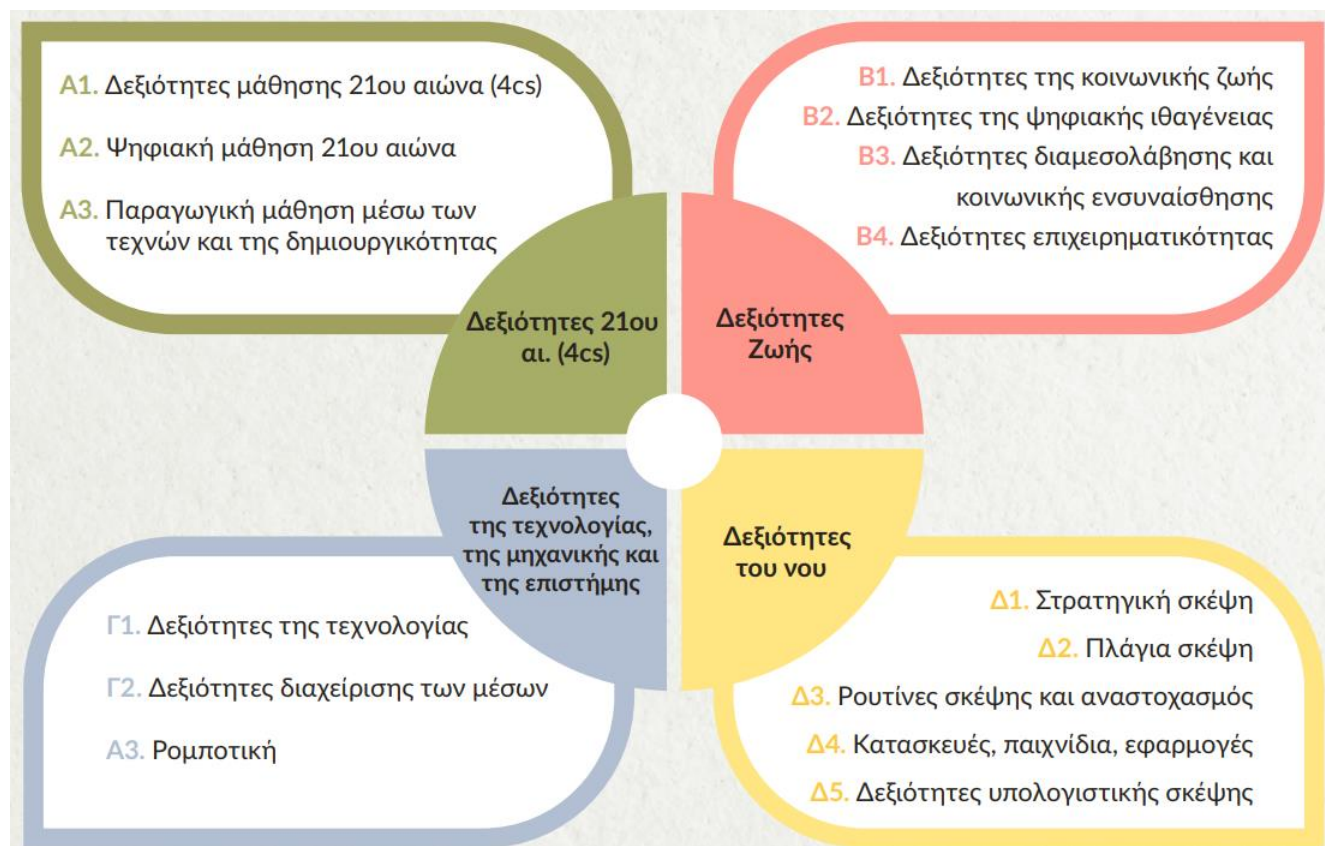
Είναι μία καινοτόμος, δυναμική, διδακτική, εκπαιδευτική δράση στο υποχρεωτικό ωρολόγιο πρόγραμμα κάθε τάξης του Δημοτικού, η οποία έχει ως βασική στόχευση να υλοποιηθούν Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων, αξιοποιώντας σύγχρονες και καινοτόμες μεθόδους μάθησης.

- Α΄ και Β΄ Δημοτικού → 3 διδακτικές ώρες εβδομαδιαίως
- Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού → 2 διδακτικές ώρες εβδομαδιαίως
- Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού → 1 διδακτική ώρα εβδομαδιαίως

Στα **ολιγοθέσια σχολεία** τα Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων υλοποιούνται στις ώρες της Ευέλικτης Ζώνης, ενώ στα **μονοθέσια σχολεία είναι προαιρετικά**, εφόσον ο/η εκπαιδευτικός κρίνει ότι είναι εφικτό να υλοποιηθούν στο πλαίσιο των προσφερόμενων Γνωστικών Αντικειμένων.

2. Ποιες είναι οι βασικές δεξιότητες που πρέπει να καλλιεργηθούν στους/στις μαθητές-τριες του Δημοτικού;

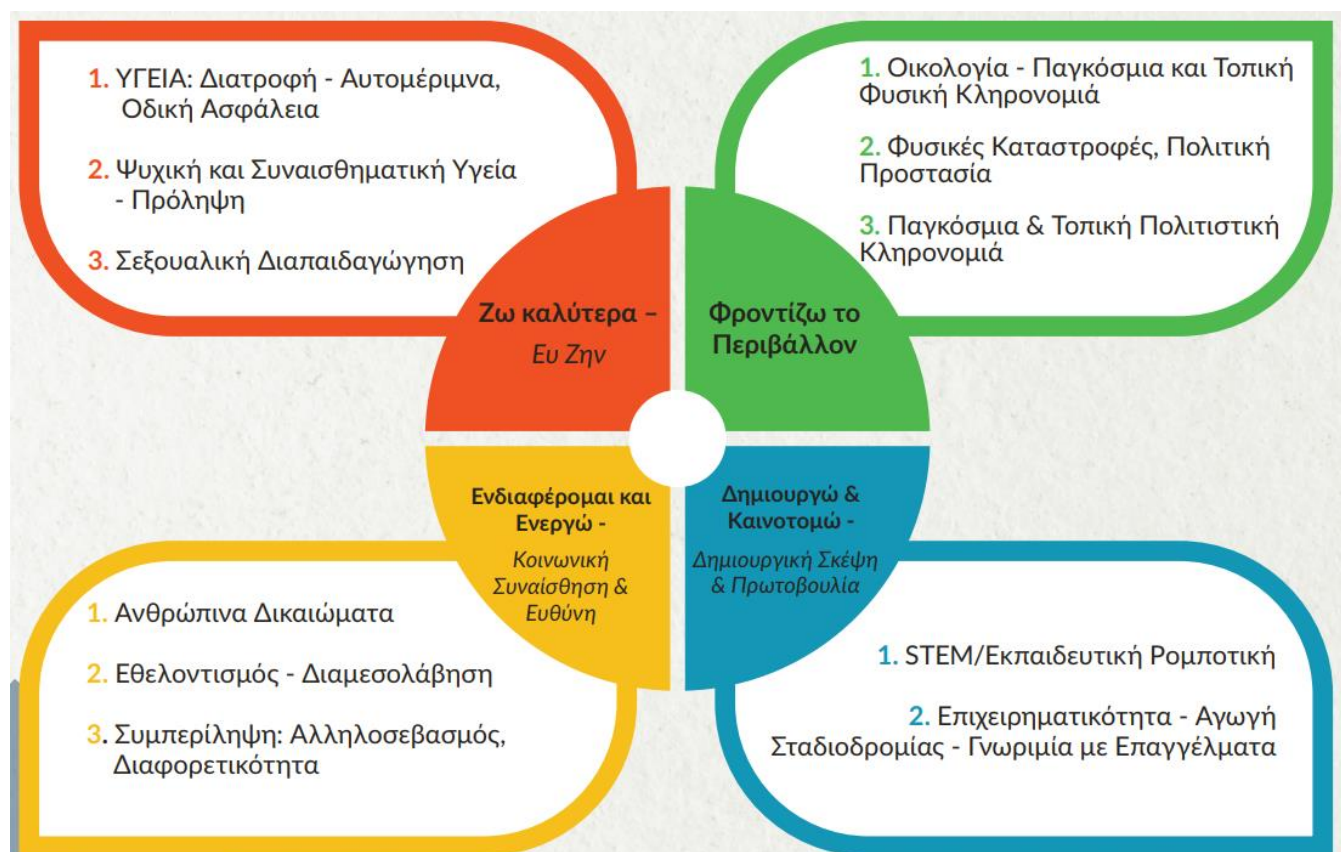
Στα Εργαστήρια Δεξιοτήτων, οι στοχοθετημένες δεξιότητες ομαδοποιούνται και καλλιεργούνται σε τέσσερις κύκλους στοχοθεσίας (Εικόνα 1).

Εικόνα 1 : ΦΕΚ_Τεύχος Β΄ 3567/04.08.2021

3. Από πού αντλούν τη θεματολογία τους τα Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων;

Τα προγράμματα αντλούν τη θεματολογία τους από 4 Θεματικές Ενότητες (**Ζω καλύτερα – Ευ Ζην**, **Φροντίζω το περιβάλλον**, **Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ – Κοινωνική Συναίσθηση & Ευθύνη**, **Δημιουργώ & Καινοτομώ – Δημιουργική Σκέψη & Πρωτοβουλία**). Κάθε Θεματική Ενότητα οριοθετείται από υποθεματικές οι οποίες βοηθούν τους εκπαιδευτικούς να αντλήσουν θέματα προς υλοποίηση στα Εργαστήρια (Εικόνα 2).

Εικόνα 2 : ΦΕΚ_Τεύχος Β' 3567/04.08.2021

Παράδειγμα:

Ένα Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων με τίτλο «*Τα Απορρίμματα*» ανήκει στη Θεματική Ενότητα «ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ» και στην υποθεματική «Οικολογία».

4. Πόσα Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων θα πρέπει να υλοποιήσω κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και ποσος είναι ο διδακτικός χρόνος που πρέπει να διαθέσω;

Ο/Η εκπαιδευτικός θα υλοποιήσει **τουλάχιστον τέσσερα** Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων, **ένα από κάθε Θεματική Ενότητα**. Η υποθεματική που θα επιλεγεί κάθε φορά από κάθε Θεματική Ενότητα καθορίζεται από τον παρακάτω πίνακα και εξαρτάται από την τάξη διδασκαλίας (Εικόνα 3).

	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ						ΓΥΜΝΑΣΙΟ		
		A	B	Γ	Δ	E	ΣΤ	A	B	Γ
1. ΖΩ ΚΑΛΥΤΕΡΑ – ΕΥ ΖΗΝ										
1. ΥΓΕΙΑ: Διατροφή- Αυτομέριμνα, Οδική Ασφάλεια	X	X			X			X		
2. Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία - Πρόληψη			X			X				X-ΣΕΠ
3. Γνωρίζω το σώμα μου- Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση				X			X		X	
2. ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ										
1. Οικολογία - Παγκόσμια και τοπική Φυσική κληρονομιά	X	X			X			X		
2. Φυσικές Καταστροφές, Πολιτική προστασία			X			X			X	
3. Παγκόσμια και τοπική Πολιτιστική Κληρονομιά				X			X			X-ΣΕΠ
3. ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη										
1. Ανθρώπινα δικαιώματα	X	X			X			X		
2. Εθελοντισμός διαμεσολάβηση			X			X			X	
3. Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, διαφορετικότητα				X			X			X-ΣΕΠ
4. ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ - Δημιουργική Σκέψη και Πρωτοβουλία										
1 STEM - Εκπαιδευτική Ρομποτική	X	X			X	X		X	X	
2. Επιχειρηματικότητα - Αγωγή Σταδιοδρομίας- Γνωριμία με επαγγέλματα			X	X			X			X-ΣΕΠ

Εικόνα 3: ΦΕΚ_Τεύχος Β' 3567/04.08.2021

Παράδειγμα:

Προγράμματα που αφορούν την Εκπαιδευτική Ρομποτική και το STEM θα υλοποιηθούν από τις τάξεις Α', Δ' & Ε' Δημοτικού. Το χρονικό εύρος του κάθε προγράμματος καθορίζεται από την τάξη διδασκαλίας:

- 📅 Α' και Β' Δημοτικού → 15 έως 21 διδακτικές ώρες
- 📅 Γ' και Δ' Δημοτικού → 10 έως 14 διδακτικές ώρες
- 📅 Ε' και ΣΤ' Δημοτικού → 5 έως 7 διδακτικές ώρες

Για το κάθε πρόγραμμα ο/η εκπαιδευτικός έχει στη διάθεσή του/της 5 έως 7 εβδομάδες.

Σχέδιο Δράσης Σχολικής Μονάδας και Σχέδιο Δράσης κάθε Τμήματος
 Χρονική ανάπτυξη των 4 κύκλων
 (κάθε κύκλος έχει 5-7 Εργαστήρια Δεξιοτήτων)

- 1^{ος} κύκλος (10 Οκτώβρη - 30 Νοέμβρη)
- 2^{ος} κύκλος (Δεκέμβρης -7 Φλεβάρη)
- 3^{ος} κύκλος (10 Φλεβάρη - τέλη Μάρτη)
- 4^{ος} Κύκλος (Απρίλης - Μάης)

5. Πώς δομείται η ταυτότητα ενός Προγράμματος Καλλιέργειας Δεξιοτήτων;

Η ταυτότητα ενός Προγράμματος Καλλιέργειας Δεξιοτήτων δομείται από:

- την τάξη,
- τον τίτλο,
- τη Θεματική Ενότητα,
- την υποθεματική και
- τις δεξιότητες που θα καλλιεργηθούν.

Παράδειγμα:

Ταυτότητα Προγράμματος:

- Τάξη: Α΄ ή Δ΄ Δημοτικού
- Τίτλος: «Απορρίμματα»
- Θεματική Ενότητα: «ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»
- Υποθεματική: «Οικολογία»
- Δεξιότητες στόχευσης του Εργαστηρίου: δημιουργικότητα, κριτική σκέψη, συνεργατικότητα, ενσυναίσθηση, πολιτειότητα κ.ά.

Το κάθε πρόγραμμα υλοποιείται στα Εργαστήρια Δεξιοτήτων του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος κάθε τάξης. Το πρόγραμμα του παραδείγματος μπορεί να υλοποιηθεί **το ανώτερο σε 7 τρίαωρα** Εργαστήρια της **Α΄ τάξης** του Δημοτικού (διάρκειας 7 εβδομάδων) ή σε **7 δίωρα** Εργαστήρια της **Δ΄ τάξης** του Δημοτικού (διάρκειας 7 εβδομάδων). Σε κάθε Εργαστήριο προσεγγίζονται πτυχές του θέματος (Εικόνα 4).

Εργαστήριο/τίτλος	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Οι μαθητές/τριες:	Δραστηριότητες (Ο)= εργασία σε ομάδες
«Σκουπίδια παντού» 	Να αναγνωρίσουν τι είδους σκουπίδια παράγουμε, τα υλικά από τα οποία φτιάχνονται και τον κύκλο ζωής τους. Να καταγράψουν δεδομένα και να εξάγουν συμπεράσματα. Να αναπτύξουν δεξιότητες σκέψης	1α) «Σκουπιδοανασκαφή». Καταγράφουμε και αναλύουμε τα σκουπίδια της τάξης μας Από ποιο υλικό είναι φτιαγμένο το προϊόν; 1β) «Που πηγαίνουν τα σκουπίδια;» Δίνουμε λεζάντες σε φωτογραφίες από χωματερές Ο κύκλος ζωής ενός πλαστικού μπουκαλιού: Βάζουμε τη σωστή σειρά! (Ζευγάρια) 1γ) «Ο κήπος των σκουπιδιών». Πείραμα: θάβουμε τα σκουπίδια μας: σε πόσο καιρό διασπώνται;

Εικόνα 4: Παράδειγμα Εργαστηρίου Δεξιοτήτων με τίτλο
«Dirty Stories: Σκέφτομαι πριν το πετάξω!» της Βαρβάρας Βορούλλα

6. Τι είναι το Σχέδιο Δράσης της Σχολικής Μονάδας για τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων ;

Είναι ένα δυναμικό πλαίσιο αποτύπωσης όλων των Προγραμμάτων Καλλιέργειας Δεξιοτήτων που θα υλοποιηθούν στη Σχολική Μονάδα κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Το Σχέδιο Δράσης αποτελεί μια συλλογική δραστηριότητα που προκύπτει μέσα από ειδική **συνεδρίαση του συλλόγου διδασκόντων στην αρχή του σχολικού έτους** το αργότερο έως 30 Σεπτεμβρίου. Πρότυπο Σχεδίου Δράσης της Σχολικής Μονάδας για τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων υπάρχει [εδώ](#).

7. Πώς αξιολογώ τους/τις μαθητές-τριές μου στα Εργαστήρια Δεξιοτήτων;

Για την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών-τριών στα Εργαστήρια Δεξιοτήτων δίνεται έμφαση στην περιγραφική αξιολόγηση και στη σύνταξη φακέλου επιτευγμάτων (portfolio). Ειδικότερα, ο/η μαθητής-τρια επιλέγει το υλικό που θα συμπεριλάβει στον φάκελο επιτευγμάτων (portfolio) του/της και παράλληλα τηρείται φύλλο προόδου δεξιοτήτων του/της μαθητή-τριας ανά θεματική ενότητα από τον/την εκπαιδευτικό, βάσει του [Υποδείγματος I](#) (Εικόνα 5).

Α. Εργαστήρια Δεξιοτήτων - Φύλλο Προόδου Μαθητή/Μαθήτριας				Β. ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ																			
Σχολικό Έτος:	Σχολείο:	Τάξη:	Τμήμα:	Θεματικός κύκλος Α				Θεματικός κύκλος Β				Θεματικός κύκλος Γ				Θεματικός κύκλος Δ							
				Διαβαθμίσεις				1				2				3				4			
Α. Περιγραφική Αποτίμηση				Θεματικός κύκλος Α'				Θεματικός κύκλος Β'				Θεματικός κύκλος Γ'				Θεματικός κύκλος Δ'							
Εκπαίδευση				Δεξιότητες κριτικής και ανακρίθικης				Δεξιότητες Εννοιολογικές				Γλωσσικές, επικοινωνιακές & πολυγλωσσικές δεξιότητες				Δεξιότητες Ευελιξίας και Πρωτοβουλιοποιότητας							
Συναρμολόγηση				Δεξιότητες Επίλυσης προβλημάτων				Δεξιότητες Συναρμολόγησης															
Κριτική σκέψη				Γνώση & κριτική κατανοήση των κειμένων				Γνώση & κριτική κατανοήση εικόνων & εικονομαχίας				Γνώση και κριτική κατανοήση των κόμικς											
Αυτοβελτίωση				Ανακρίθικη στην αυτοβελτίωση				Δεξιότητες Αυτονομίας Μαθητικής															
Ψηφιακές δεξιότητες				Δεξιότητες διαχείρισης πληροφοριών και επικοινωνιακής δεξιοτήτων				Δεξιότητες Ψηφιακής Επικοινωνίας				Δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου				Εφαρμογές Ψηφιακής εκπαίδευσης προβλεπόμενες							
				2 ^ο επίπεδο εκδήλωσης της δεξιότητας				2 ^ο επίπεδο εκδήλωσης της δεξιότητας				3 ^ο επίπεδο εκδήλωσης της δεξιότητας				4 ^ο επίπεδο εκδήλωσης της δεξιότητας							
				Αρχόμενη				Αναπτυσσόμενη				Ικανοποιητική				Εξαιρετική							
				Παρατηρούμενες κινήσεις ως προς τη δεξιότητα (π.μ. μαθητή/η μαθήτρια)				Αποτιμώμενες με τους πιο δαύτους σε μελέτες, υποθέσεις, σε διαπραγματευτικές διαδικασίες				καταβίβει προσπάθειες, παραμένει ανοήλη, δοκιμάζει/παραμαίχεται, δεν εγκαταλείπει, (π.μ. υποθέσεις) και στη κριτική του/της στο διαπραγματευτικό				επιλαμβάνει ευφυώς, επιμένει να συνεχιστεί η δραστηριότητα, ανταλλάσσει από τον κριτικό του στο διαπραγματευτικό				Επιδεικνύει αυθεντικό ενδιαφέρον για επίλυση, μεταφέρει την απόδοσή της δεξιότητας σε άλλες δραστηριότητες, αναπτύσσει δεξιότητες στην διαπραγματευτική			

Εικόνα 5: Φύλλο Προόδου μαθητή-τριας_Υπόδειγμα I

Το Φύλλο Προόδου αποτελείται από δύο μέρη: Στο Α μέρος υπάρχουν πεδία για τη συμπλήρωση περιγραφικής αξιολόγησης, ενώ στο Β μέρος η ανάπτυξη/εξέλιξη των δεξιοτήτων αποτιμάται περιγραφικά σε τέσσερις βαθμούς (Αρχόμενη, Αναπτυσσόμενη, Ικανοποιητική, Εξαιρετική) και ανά κατηγορία δεξιοτήτων και ανά θεματικό κύκλο. Τα δύο μέρη του Φύλλου Προόδου αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και συμπληρώνονται ταυτόχρονα στο τέλος κάθε θεματικής ενότητας.

8. Πώς σχεδιάζω ένα Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων;

Με αφορμή το Κεφάλαιο 9 της Γεωγραφίας ΣΤ' Δημοτικού «[Η ατμόσφαιρα](#)» σχεδιάζω ένα πρόγραμμα που θα το εντάξω στη Θεματική Ενότητα «**ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**» και στην υποθεματική «**Οικολογία**».

- ✓ **Τίτλος Προγράμματος:** «Ατμόσφαιρα και άνθρωπος...μια σχέση ζωής»
- ✓ **Ενδεικτικές Δεξιότητες που θα μπορούσαν να καλλιεργηθούν:** ψηφιακή συνεργασία, κριτική σκέψη, επικοινωνία, συνεργασία, ενσυναίσθηση και ευαισθησία.
- ✓ **Χρόνος Υλοποίησης:** 5 έως 7 διδακτικές ώρες

Ο τίτλος, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και οι ενδεικτικές δραστηριότητες που έχει σχεδιάσει ο/η εκπαιδευτικός σε κάθε Εργαστήριο αποτυπώνονται σε ένα έντυπο (Εικόνα 6) που μπορείτε να βρείτε [εδώ](#) σε δύο διαφορετικές παραλλαγές.

The image shows two versions of a program template. The left version is from the Institute for Educational Policy (IEP) and includes a logo. The right version is a simplified version. Both templates have the following structure:

Θεματική	Υποθεματική
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ <small>(που προτείνονται)</small>	
Τίτλος	
Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	
Δραστηριότητες - (ενδεικτικές)	

The right version also includes a table for the workshop:

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο	Δραστηριότητες - (ενδεικτικές)
	Τίτλος..... 	

Εικόνα 6: Δομή Προγράμματος Καλλιέργειας Δεξιοτήτων

Μια **διδασκτική στρατηγική** που μπορώ να αξιοποιήσω στην αρχή κάθε Προγράμματος Καλλιέργειας Δεξιοτήτων, ώστε να διερευνήσω τις πτυχές του θέματος που ενδιαφέρουν τους/τις μαθητές-τριες μου και να σχεδιάσω τα Εργαστήρια είναι ο **γραφικός οργανωτής Know - Want - Learn** (Πίνακας 1).

Know – Want – Learn (KWL)		
Τι γνωρίζω;	Τι θέλω να μάθω;	Τι έμαθα;

Πίνακας 1: Γραφικός οργανωτής

Οι μαθητές-τριες ξεκινούν με έναν καταιγισμό ιδεών σχετικά με ό,τι γνωρίζουν γύρω από την ατμόσφαιρα. Οι πληροφορίες αυτές καταγράφονται στη πρώτη στήλη του γραφικού οργανωτή (**Know - Want - Learn**). Στη συνέχεια, οι μαθητές-τριες δημιουργούν μία λίστα ερωτήσεων που καταγράφονται στη δεύτερη στήλη και αφορούν όσα επιθυμούν να μάθουν για το συγκεκριμένο θέμα (π.χ. Τι είναι η τρύπα του όζοντος;). Στο τέλος του προγράμματος καταγράφουν στην τρίτη στήλη αυτά που τελικά έμαθαν.

Παράδειγμα Εργαστηρίου:

Με βάση το ερώτημα των μαθητών που αφορά την τρύπα του όζοντος, μπορώ να οργανώσω ένα ενδεικτικό Εργαστήριο Δεξιοτήτων που μπορώ να το ονομάσω:

«Στιβάδα του όζοντος: μια τρύπα στην καρδιά μας»

Ενδεικτική Δραστηριότητα

Εξερευνήστε με τα μέλη της ομάδας σας το ψηφιακό περιβάλλον [«Ατμόσφαιρα της Γης»](#). Με βάση τις πληροφορίες που περιέχονται στις διάφορες ενότητες του ψηφιακού περιβάλλοντος συζητήστε τα παρακάτω:

- Τι θα συνέβαινε στη Γη, αν δεν υπήρχε ατμόσφαιρα;
- Ποιο στρώμα της ατμόσφαιρας είναι υπεύθυνο για τα καιρικά φαινόμενα;
- Συζητήστε την άποψη: «*Η στιβάδα του όζοντος που υπάρχει στη στρατόσφαιρα είναι η ασπίδα προστασίας της Γης.*»

Στη συνέχεια διαβάστε το κείμενο: [«Στιβάδα του όζοντος: μια τρύπα στην καρδιά μας»](#) και με βάση τις πληροφορίες που σας δίνονται συμπληρώστε τον εννοιολογικό χάρτη που ακολουθεί.

